

ПРАВА НА ВОЛЮ

№5 (266)
2010

Праваабарончы бюллетэнь

Перасьлед асуджаны

Еўрапарламент большасцю галасоу 10 сакавіка прыняў рэзалюцыю, якая асуджае становішча грамадзянскай супольнасці і нацыянальных меншасцяў у Беларусі.

Прынятая рэзалюцыя была папярэдне ўзгоднена пяццю палітычнымі фракцыямі Еўрапарламенту.

У дакуменце, у прыватнасці, выказана занепакоенасць у сувязі з парушэннямі правоў чалавека ў дачыненні да грамадзікіх актыўісташаў і прадстаўнікоў незарэгістраванага аўяднання "Саюз паліякіў у Беларусі" на чале з Анжалікай Борыс, а таксама заклік зарэгістраваць "Саюз паліякіў Беларусі" і вярнуць адабраную маёмасць.

Еўрапарламентары заклікаюць праваабарончы цэнтр "Вясна" і партыю "Беларуская хрысьціянская дэмакратыя" (БХД), гарантаваць свободу слова і аўяднання, забясьпечыць магчымасці для працы нездзяржаўных арганізацый і СМИ.

Акрамя таго, рэзалюцыя заклікае вызваліць палітычных актыўісташаў Івана Міхайлава, Арцёма Дубскага і Андрэя Бандарэнку, а таксама спыніць перасьлед Тацьцяны Шапуцькі і адмовіцца ад намераў кантроляўца інтэрнэт.

У дакуменце адзначаецца, што далейшыя парушэнні правоў чалавека могуць прывесці да перагляду пазіцыі ЕС у дачыненні да Беларусі нават да аднаўлення санкцый.

У той жа час прагрэс у сферы дэмакратыі дазволіць Беларусі разьлічваць на падпісанье пагадненія аб партнёрстве і супрацоўніцтве з ЕС, атрыманыне чарговага крэдыта ад Міжнароднага валютнага фонду і вяртаныне ў Абагульненую сістemu прэферэнцыяў Еўрасаюзу, гаворыцца ў дакуменце.

Выступаючы на сесіі, еўрапедпутаты адзначалі, што сваёй рэзалюцыяй Еўрапарламент дэмантруе салідарнасць з грамадзянскай супольнасцю і нацыянальнымі меншасцяў у Беларусі.

"Еўрасаюз павінен паслаць вельмі выразны сігнал Беларусі аб тым, што могуць быць сур'ёзныя наступствы з-за парушэння правоў чалавека", – заяўіў адзін з сябровых Еўрапарламенту ад Польшчы.

Праваабарончыя матэрыялы можна таксама прачыніць на сایтах: www.spring96.org; www.charter97.org; www.baj.ru

Збор подпісаў

Выбары ў Беларусі заўжды суправаджаюцца рэпрэсіямі...

Агульны фон, на якім адбываюцца сёлетнія выбары, увогуле не надта спрыяльны для нездзяржаўных структураў, і такія складаныя ўмовы ўзделу ў выбарчым працэсе былі прадказальнымі, лічыць юрист Праваабарончага цэнтра "Вясна" Валянцін Стэфановіч.

"Кожныя выбары ў нашай краіне суправаджаюцца рэпрэсіямі і перасьледам у большай ці меншай ступені ў залежнасці ад узроўню выбараў – адзначыў юрист. – На жаль, так ужо склалася, што менавіта мясцовыя выкананічыя ўлады фактывна арганізоўваюць выбарчы працэс, а не выбарчыя камісіі, бо непасрэдна ўлады адказваюць за фармаванье камісіяў розных узроўняў".

Уцік мясцовых сілавых структураў і органаў улады на незалежных кандыдатаў і сяброву іх ініцыятыўных групах, на думку Валянціна Стэфановіча, звязаны з імкненнем пазыбегнуць складанай сітуацыі ў будучым. Калі нехта з дэмакратычных кандыдатаў пераможа на выбарах і ўвойдзе ў склад таго ці іншага Савету, у мясцовых уладаў будуць адпаведныя праўлемы, вырашаць якія прыйдзеца ўжо не Цэнтральнай камісіі, а на месцах.

"Сама Цэнтральная выбарчая камісія працуе няблага, – зазначыў Валянцін Стэфановіч. – Але той цік, што адбываецца зараз, не спрыяе правядзенню свабодных выбараў. Калі не прымаець да ўвагі

выпадкі перасьледу людзей і выклікаў іх у падатковыя ці съледчыя органы, па лічбавым эквіваленце гэтыя выбарчы працэсы значна лепшы, чым падчас мінульых выбараў – працэкт адмоваў у рэгістрацыі ініцыятыўных груп зараз мізерны. Гэта сведчыць пра тое, што ёсьць намаганьні надаць дэмакратычны выгляд выбарчай кампаніі".

Юрист "Вясны" упэўнены, што трэба адсочваць працэс фармаванья участковых камісіяў, бо гэта вельмі важны і прынцыпавы этап выбараў. Па тым, колькі месцаў прадстаўнікі дэмакратычных партыяў змогуць атрымаць у складзе участковых камісіяў, можна будзе казаць, наколькі зьмянілася практика праўядзення выбараў і ці спрыяе выбарчы кодэкс больш шырокай рэпрэзентацыі ўсіх палітычных суб'ектаў, а ня толькі праўладных асобаў ці арганізацыяў.

"Мы чакаем датэрміновага галасаванья, – дадаў Валянцін Стэфановіч. – Цікава, як гэта будзе адбывацца, асабліва ў сувязі з тым, што знятыя парог яўкі; як зараз будуць выкарыстаны тыя механізмы, якія ўжываліся для прымусу да датэрміновага галасаванья некаторых катэгорый выбарчышкай. Ня менш важны этап – падлік галасоў. Гэтая сфера засталася нязменнай і вельмі важна будзе адсачыць, ці мелі магчымасць назіральнікі сапраўды бачыць, як адбываўся падлік.

У лепшы бок не зъмяняеца...

сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі

11 сакавіка дзярждэпартамент ЗША абраодаваў штогадовую спра- ваздачу аб стане правоў чалавека ў сьвеце. Вельмі крытычныя ацэнкі ўтрымлівае раздзел, прысьвечены стану правоў чалавека ў Беларусі. Гэтыя высновы каментуе старшыня праваабарончага цэнтра "Вясна" Алець Бяляцкі:

"Танальнасць чарговай спра- ваздачы Дзярждэпартаменту ЗША датычна Беларусі моцна не адрозніваеца ад папярэдніх, паколькі на працягу апошніх 10–12 гадоў рэгулярна агучваліся рэзка крытычныя ацэнкі сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі. Як заўсёды гэтая спра- ваздача вызначаеца падрабязнасцю і аб'ектыўнасцю асьвятлення разнастайных бакоў грамадзка-палітычнага жыцця і стану асноўных правоў беларускіх грамадзян.

Справаздача, на жаль, вызна- чае, што сітуацыя з правамі чала- века ў нашай краіне ў лепшы бок

не зъмяняеца, і гэта пацьвярджаеца шматлікімі фактамі. У спра- ваздачы адзначаюцца асноўныя тэндэнцыі мінулага году, а гэта выкраданыні і вывазы моладзевых актыўістаў у невядомым накірунку прадстаўнікамі съпецслужбаў, згадваюцца крымінальныя палітычныя працэсы. Дадзеная ацэнка жорсткім разгонам акцыяў у Мен- ску, а менавіта прэтэсту супраць беларуска-расійскіх вучэнняў у верасні 2009 году, штомесячным ак- цыям на Дні салідарнасці, перасъ- лед і адлічэнне з вучобы грамадзка-актыўных студэнтаў, у прыватнасці Тэццяцьны Шапуцькі, перасълед за ка- рыстаньне беларускай мовай.

Сапрайды спра- ваздача – вельмі сур'ёзны званок для беларускіх уладаў, паколькі гэтым дакументам карыстаюцца шматлікія чыноўнікі пры фарміраваныні сьветапогляду, тактык і стратэгіі ў дачыненіі да Беларусі як у ЗША, так і ў Еўропе, дзеля таго каб ацаніць магчымыя

рызыкі пры ўзаемастасунках розных краінаў з Беларусью. Даводзіца, на жаль, канстатаваць, што мы не выбарліся з чорнага сьпісу краінаў, дзе сітуацыя з правамі чалавека за- стаецца найгоршай.

Хачу адзначыць, што ў спра- ваздачы некалькі разоў згадваецца і праваабарончы цэнтр "Вясна". У першую чаргу гэта тычыцца падрыхтоўкі экспертамі "Вясны" сумеснага дакладу з Міжнароднай феде- дэрэцыяй правоў чалавека (FIDH) па ўмовах утрыманья ў зняволеніі і цытуюцца галоўныя высновы гэ- тай місіі.

Асобна ў дакуменце таксама адзначаны і спробы "Вясны" атрымаць дзяржаўную рэгістрацыю і, безумоўна, акрэсленая сітуацыя з няўрадавымі арганізацыямі і палі- тичнымі партыямі, якія неаднара- зова спрабавалі зарэгістравацца ў 2009 годзе. Усё гэта съведчыць пра грубыя парушэнні правоў на асацыяцыі ў Беларусі".

2009 – год няспраўдженых спадзяваньняў

Праваабаронцы "Вясны" презентавалі "Агляд-хроніку парушэнняў правоў чалавека ў Беларусі"

Аўтары агляду сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі ў 2009 годзе нагадалі, што еўрапейскія структуры ўключылі Беларусь у праграму "Усходнія партнёрства", чакаючы прагрэсу ў пяці напрамках: адсутнасць палітвазыняў, свабода медыяў, рэформа вы- барчага заканадаўства, паліп- шэнне ўмоваў для няўрадавых арганізацыяў ды свабода сходаў і палітычных асацыяцыяў. Ці спра- дзіліся гэтыя чаканыні? Паводле словаў праваабаронцаў з "Вясны", зьмены, якія прапагандавала беларуская ўлада ў галіне правоў чала- века, альбо засталіся на паперы, альбо мелі "касъметычныя харак- тар". Гэтак мяркую праваабаронца Алець Бяляцкі: "У адказ на меншую актыўнасць грамадзства было і ме- ней рэпрэсіяў, але ўсе рэпрэсійныя прылады дзейнічалі. Мы можам на- ват канстатаваць, што адбылася пэўная зьмена гэтых рэпрэсійных інструментуў. Сапрайды, было меней людзей, якіх перасъледавалі крымінальным чынам, якія сядзелі "на суткы", але ў той жа час у нас павялічылася колькасць людзей, якія былі зьбітыя, аднавілася прак- тыка прызыву ў войска актыўістаў грамадзянскай супольнасці, яна фактычна актыўізировалася. У нас зъявіліся такія рэчы, як прэвентыў- нае затрыманье з вывазам людзей за горад напярэдадні нейкіх акцыяў, чаго раней не было. Ані нам, ані ім не ўдалося прараз звароты ў пра- кратуры дамагчыся праўды. А ў кан- цы году ў сувязі з набліжэннем

прэзідэнцкіх выбараў маштабы рэпрэсіяў сталі павялічвацца".

У аглядзе-хроніцы "Вясны" называ- ная самыя выключныя выпадкі па- рушэння правоў чалавека за 2009 год. Гэта цкаваныне праваабаронцы з Салігорску Яны Паляковай, якое прывяло да самагубства маладой жанчыны, асуджэнне на год знь- воленія маладафронтайца Ар- цёма Дубскага і асуджэнне не- паўналетняга Максіма Дашука да а- межаваныя волі без накіраванья ў папраўчую установу, гэта цік у во- йску на Франака Вячорку, Зымітра Хведарука ды іншых актыўістаў і ўвогуле захаваныне "палітычнага рэ- круцтва", перасълед вернікаў царквы "Новае жыццё", незаконнае выся- леніне жыхароў Менску з прыватных дамоў у сувязі з будаўніцтвам метро ды іншыя факты. Паводле словаў праваабаронцаў "Вясны", цягам году нават пашырыліся рэпрэсіі супраць незалежных медыяў. У прыватнасці іх супрацоўнікамі міліцыянты мэтанакіравана перашкаджалі працаўцаў падчас масавых акцыяў.

Як становучы момант праваабаронцы адзначылі намер уладаў пры- няць закон аб альтэрнатыўнай службе. Дагэтуль адсутнасць такога за- кону давала магчымасць перасълед- даваць людзей, якія не жадалі слу- жыць з прычыны сваіх рэлігійных перакананняў. Кажа Валянцін Стэ- фановіч: "І зараз яшчэ ёсьць дзівзе такія крымінальныя справы. "Вясна" брала актыўны ўдзел у справе Івана Міхайлava, і вось 9 сакавіка прыйшла навіна, што яго вызвалілі пад падпіску

аб нявыезьдзе. Гэта Менскі абласны суд адміністрыяцыйнага суда адносна I. Mіхайлava. Справа накіраваная на новы раз- гляд. Мы спадзяемся, што паслья загаду Аляксандра Лукашэнкі рас- працаўцаў закон аб альтэрнатыўнай службе гэтае пытанье ня будзе ста- яць на месцы. Увогуле мы лічым, што яшчэ ёсьць спрыяльны час, калі трэ- ба дамагацца ад уладаў прымаць ад- паведныя зьмены ў законы. І такім чынам пашыраць межы свабоды. Гэта рабіць вельмі цяжка, асабліва ўлічваючы тое, што гэты год – ужо год прэзідэнцкай кампаніі. Таму мы чакаем усплеску рэпрэсіяў, як гэта ў нас звычайна бывае".

Паводле словаў праваабаронцаў "Вясны", зъбіраць факты аб парушэннях правоў чалавека ў Беларусі ім дапамагаюць матэрыялы незалежных медыяў. Найменш праз- рыстычны ў Беларусі ў гэтым сэнсе за- стаюцца дзейнасць КДБ, сітуацыя ў турмах і ў войску, зазначыў Алець Бяляцкі.

Валянцін СТЭФАНОВІЧ:

Варта пачаць з мараторыю...

24-26 лютага ў Жэневе адбыўся

Чацьвёрты Сусъветны кангрэс супраць съмяротнага пакараньня.
Больш за паўтары тысячы юрыстаў, прадстаўнікоў
праваабарончых арганізацыяў, вядомых грамадзкіх
і палітычных дзеячаў з амаль 100 краінаў съвету
прынялі удзел у працы гэтага сусъветнага форуму.
Сярод яго ўдзельнікаў – прадстаўнікі Беларусі, актыўісты
кампаніі "Праваабаронцы супраць съмяротнага пакараньня"
Валянцін Стэфановіч і Тацьцяна Рэвяка.

Сусъветны кангрэс праводзіцца па ініцыятыве асацыяцыі "Разам су-
праць съмяротнага пакараньня" пры
падтрымцы швейцарскага ўраду і
Сусъветнай кааліцыі супраць съмя-
ротнага пакараньня.

Кіраўнік ураду Іспаніі, якая стар-
шынствуе ў Еўрасаюзе – Хасэ Луіс
Радрыгес Сапатэрра, выступаючы
на цырымоніі адкрыцця кангрэс-
су паведаміў: "На жаль, у съвеце
па-ранейшаму існуе мнóstва краі-
наў, дзе працягваюць прымяняць
съмяротную кару. Тому неабходи-
на працягваць працу, прыкладаць
намаганьні да таго часу, пакуль яна
ня будзе адменена паўсюдна. У ААН
да канца гэтага году мы ініцыюем
прыняцьце новай рэзолюцыі Гене-
ральны асамблей аб увядзенні ма-
раторию на съмяротную кару".

Адзін з прадстаўнікоў Беларусі на
Сусъветным кангрэсі супраць съмя-
ротнага пакараньня, праваабаронца
Валянцін СТЭФАНОВІЧ распавёў
падрабязнасці працы гэтага сусъ-
ветнага форуму:

– Гэты кангрэс быў арганізаваны
шэрагам міжнародных правааба-
рончых арганізацыяў з удзелам
прадстаўнікоў афіцыйных дзяр-
жаўных органаў многіх краінаў. Пад-
час кангрэсу прайшло некалькі ад-
крытых сесій, а таксама вялася пра-
ца па розных тэматычных накірун-
ках, дзе абмяркоўваліся больш кан-
крэтныя аспекты праблемы съмя-
ротнага пакараньня.

– **Як была прадстаўлена на
кангрэсе Рэспубліка Беларусь?**

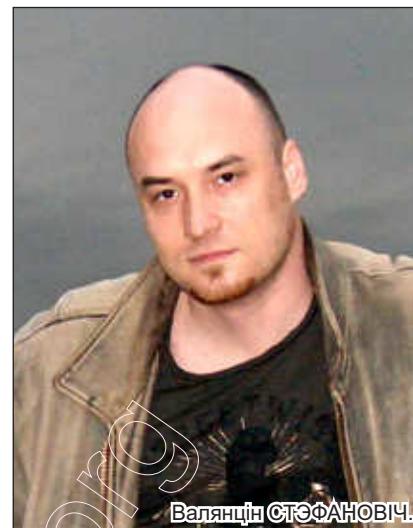
– Паколькі адным з супаранізата-
раў кангрэсу выступала Міжнарод-
ная федэрацыя правоў чалавека,
а праваабарончы цэнтр "Вяс-

на" з'яўляецца адным з сяброву гэ-
тай арганізацыі, то быў запроша-
ны і ягоны прадстаўнік. Таксама
присутнічалі і афіцыйныя беларускія
асобы. У прыватнасці, кіраўнік місіі
Беларусі ў ААН Андрэй Таранда
і старшыня Пастаяннай камісіі па
заканадаўстве і судова-прававых
пытаńнях Палаты прадстаўнікоў
Нацыянальнага сходу Мікалай Са-
масейка, які неаднаразова ў сродках
масавай іфармацыі, у "Комсомоль-
ской правде в Беларуси", на партале
"Tut. by" выказваўся пра тое, што
асабісту выступае за адмену съмя-
ротнага пакараньня ў Беларусі. Яны
прымалі удзел у працы кангрэсу, але
не выступалі.

Мы вітаєм удзел афіцыйных
прадстаўнікоў Беларусі ў працы
форуму, і той момант, што ўлады
абмяркоўваюць тэму ўвядзення
у краіне мараторию, шляхі і ась-
пекты гэтай праблемы, у тым ліку і
падрыхтоўку грамадзкай думкі.

– **Ці гучала падчас работы гэ-
тага кангрэсу тэма Беларусі да-
тычна адмены съмяротнага па-
караньня?**

– Асобнага фокусу на Беларусь
там не рабілася, але ў першы
дзень кангрэсу слова "Беларусь"
некалькі разоў прагучала з вуснаў
выступаўцаў у кантэксьце статыс-
тыкі краінаў, што адміністратыўна
пакараньне, альбо ўяўлі-
мараторый на выкананьне съмя-
ротных прысудаў, і ў кантэксьце
рэгіёну АБСЕ, дзе засталіся толькі
дзіве краіны, якія практикуюць
съмяротнае пакараньне. А гэта,
як вядома, ЗША і Беларусь. Аднак
асноўная ўвага надавалася 5 сум-
навядомым краінам, якія лідзіруюць

Валянцін СТЭФАНОВІЧ.

у съвеце па выкананьні съмяротных
присудаў. Гэта Кітай, Іран, Пакістан,
Саудаўская Аравія, ЗША.

Увогуле закраналіся самыя роз-
ныя аспекты праблемы съмяротна-
га пакараньня. Выступалі вядомыя
юрысты, прадстаўнікі Асацыяцыі
адвакатаў ЗША, прадстаўнікі юры-
дычнай супольнасці Японіі, дзе да-
гэтуль ужываеца съмяротнае па-
караньне. Закраналіся і рэлігійныя
праблемы съмяротнай кары. Аў-
тарытэтныя прадстаўнікі вядучых
сусъветных канфесіяў – іудэяў, мусу-
льманаў, будыстаў, хрысьціян –
распавядалі пра стаўленье сваіх
рэлігій да гэтай тэмы.

А па-за межамі афіцыйнай част-
кі працы кангрэсу ладзіліся выставы,
падрыхтаваныя рознымі няўрадавы-
мі арганізацыямі, якія арганізуюць
кампаніі супраць съмяротнага пака-
раньня, праводзіліся конкурсы ад-
мысловых плакатаў супраць выкары-
станьня съмяротнага пакараньня.

– **Ці былі па выніках працы кан-
грэсу прынятыя нейкія заявы ці
звароты?**

– Так, кангрэс прыняў адмыслову
рэзолюцыю, якая заклікае краіны
усяго съвету да 2015 году цалкам
адмовіцца ад гэтага віду пакараньня,
каб вызваліць чалавецтва ад падоб-
нага дзікунства.

Нагадаем, што колькасць краін
дзе съмяротнае пакараньне
цалкам адменена, расьце. У 1977
годзе іх было толькі 16. Сёння 95.
Апошнімі ў гэты шэраг сталі Тога,
Бурундзі і Аргенціна. 93% съмя-
ротных пакараньняў у съвеце пры-
падае ўсяго на 5 краін: Кітай,
Іран, Пакістан, Саудаўскую Аравію
і ЗША.

Рэкардсменам ў гэтай вобласці
застаецца КНР. Толькі за апошні год
там было вынесена 7 тысячай съмя-
ротных прысудаў. Але з 2007 году
для прывядзення ў выкананьне
такіх прысудаў патрабуеца рашэн-
не Вяроўнага суда. Так што і там
пачаліся нейкія зрухи.

Выбарчая кампанія: лічбы і тэндэнцыі

Паколькі ў Беларусі па-ранейшаму дзейнічае вядомы сталінскі прынцып: "няважна, хто галасуе, важна, хто лічыць", мінулы тыдзень зьяўляўся вельмі важным для ўсёй выбарчай кампаніі, бо гэты перыяд быў звязаны з вылучэннем прадстаўнікоў ва ўчастковыя камісіі – якраз тыя, "хто лічыць". У апошні дзень тыдня гэты працэс завяршыўся, і зараз слова за выканкамамі – каму яны давераць лічыць галасы выбаршчыку. Тыдзень адзначаны таксама актыўным вылучэннем кандыдатаў у дэпутаты і прадастаўленнем імі неабходных документаў у адпаведнай тэрэтарыяльныя і акруговыя камісіі; гэты працэс будзе працягвацца яшчэ да 15 сакавіка. Гэтыя два асноўныя паралельныя працэсы, а таксама агульны палітычны клімат, на фоне якога яны адбываліся, і іншыя аспекты выбарчай кампаніі былі ў цэнтры ўвагі "Праваабаронцаў" за свободныя выбары".

Прэтэндэнты ва ўчастковыя камісіі вылучаны

У адпаведнасці з Каляндарным планам арганізацыйных мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і правядзеніі выбараў, апошнім днём вылучэння кандыдатаў у склад участковых выбарчых камісіяў зьяўлялася 7 сакавіка (уключна). Да гэтай даты палітычныя партыі, грамадзкія аб'яднанні, працоўныя калектывы і грамадзяніне мелі магчымасць падаць дакументы аб вылучэнні сваіх прадстаўнікоў у камісіі, якія павінны быць утвораны на працягу трох дзён – не пазней за 10 сакавіка. Фармуюць участковыя камісіі адпаведныя раённыя, гарадзкія выканкамы і мясцовая адміністрацыя. Усяго ў Беларусі павінна быць створана 6 387 участковых камісій – менавіта столкніца стварана ўчасткаў для галасаваньня, з іх 279 – у розных лячэбна-прафілактычных установах і 48 – у вайсковых частках. Згодна з заканадаўствам, склад участковых камісій можа фармавацца з 5 – 19 чалавек, такім чынам, каля 70 тысячаў асобаў стануть сябрамі участковых камісій у бліжэйшым дні.

Паколькі менавіта сябрамі ўчастковых камісій праводзіцца непасрэдны падлік бюлетэняў і вызначэнне вынікаў на выбарчых участках, для суб'ектаў, што прымаюць удзел у выбарах, вельмі важна, наколькі абеектыўным будзе гэты працэс. Асаблівую ўвагу гэтаму надаюць апіненты ўлады, якія вызначылі дадзены этап як адзін з тэстай на сапраўдную лібералізацыю выбарчага працэсу. Некаторыя з іх пры гэтым не выключаюць, што ад вынікаў фармавання ўчастковых камісій будзе залежаць прыняцьце рашэння аб да-

лейшым удзеле ў выбарчай кампаніі. Так, Гомельская кааліцыя АДС для ўдзелу ў працы ўчастковых выбарчых камісіяў вылучыла каля 200 чалавек: партыя левых "Справядлівы съвет" – больш за 100 чалавек, з якіх 31 чалавек – у Гомелі, 15 – у Жлобіне, 12 – у Рэчыцы; АГП заявила больш за 90 чалавек ва ўчастковыя камісіі, з якіх 65 чалавек – у Гомелі. У Берасцейскай вобласці апазіцыйная партыя вылучылі 75 прадстаўнікоў ва ўчастковыя выбарчыя камісіі: Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя (Грамада) – 14 актыўістай (з іх 13 – у Берасці), Партыя БНФ – 28 (19 – у абласнім цэнтры), Беларуская партыя левых "Справядлівы съвет" – 26 (16 – па Берасці), Аб'яднаная грамадзянская партыя – 7 – усе ў Берасці. У Гародні ў склад участковых камісіяў вылучыліся ад Партыі БНФ 16 чалавек, АГП пропанавала ў камісіі дадзенага ўзроўню 23 чалавекі, БСДГ вылучылі 4 чалавекі, яшчэ некалькі асобаў ад гэтай партыі вылучаюцца шляхам збору подпісаў грамадзянаму.

Вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты

У тэрэтарыяльныя і акруговыя камісіі Магілёўскай вобласці па стате на 3 сакавіка паступіў 1 271 пакет дакументаў. Па інфармацыі сакратара абласнога выбаркаму Людмілы Макаранкі, большасць ініцыятыўных групав вылучаюць сваіх прадстаўнікоў у сельскія Саветы дэпутатаў – 1 001, у раённыя – 234, у пасялковыя – 22, у гарадзкія і гарадах абласнога падпрадкаўданья – 8, у абласны – 6.

У тэрэтарыяльныя і акруговыя камісіі Віцебскай вобласці на 5 сакавіка паступіла 1 646 пакетаў дакументаў для регістрацыі кандыдатамі ў дэпутаты. У цэлым па вобласці ў мясцовыя Саветы ўсіх узроўняў будзе абраць 3 530 дэпутатаў. Шляхам збору подпісаў выбаршчыку на дадзенню дату вылучыліся 828 чалавек, працоўныя калектывы дэлегавалі ў кандыдаты 808 чалавек, а партыі – 10. Сярод партыйцаў большасць пакуль ідзе ад КПБ – 8 прэтэндэнтаў.

У выбарчая камісія Гомельской вобласці на 5 сакавіка былі пададзены дакументы на регістрацыю 2 298 кандыдатаў у дэпутаты. Як паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення арганізацыйна-кадравай працы аблвыканкама Аляксандр Вусаў, у сельскія Саветы падалі дакumentы на регістрацыю кандыдатамі 1 807 чалавек, у пасялковыя – 105, гарадзкія гарадоў раённага падпрадкаўданья – 13, у Гомельскі гарадзкі Савет – 20, у раённыя Саветы – 330, у абласны Савет – 23. Партыі пакуль вылучылі 13 чалавек, з іх 11 вылучаны КПБ і два – АГП.

Паводле інфармацыі назіральні-

Збор подпісаў

каў, у некаторых рэгіёнах апазіцыйная кандыдаты не вылучаюцца ўвогуле. Адна з прычынаў гэтага – ціск з боку мясцовых уладаў. Так, напрыклад, у Рагачове работнік мясцовай школы мастактваў Мікалай Мельнікаў, сябра партыі "Справядлівы съвет", зьбіраўся вылучыцца кандыдатам у раённы Савет, але адмовіўся ад свайго намеру паслья таго, як начальнік раённага аддзелу культуры Міхаіл Зайцаў пад пагрозай звальнення запатрабаваў ад яго забраць заяву з выбарчай камісіі.

Паслья ўльтыматуму, пастануленага начальнікам ААТ "Завод горнага воску", што знаходзіцца ў гарадзкім пасёлку Сьвіслоч Пухавіцкага раёну: або працуеш на заводзе, або займаешся выбарамі, ад удзелу ў выбарчай кампаніі быў вымушаны адмовіцца Яўген Якіменка – малады съпецяліст, сябра АГП і "Маладых дэмакратаў".

Калі прадстаўнікі дэмакратычнай супольнасці ў асноўным вылучаюцца шляхам збору подпісаў выбаршчыку (у меншай ступені – толькі партыйным вылучэннем), то праўладныя прэтэндэнты часцей абіраюць шлях вылучэння ад працоўных калектываў. Так, калектывы хлебазаводу і прадпрыемства "Камунальнік Калінкавіцкі" вылучылі кандыдатам у дэпутаты Гомельскага абласнога Савету па Калінкавіцкай выбарчай акрузе №35 начальніка ўпраўлення ЖКГ Гомельскага аблвыканкаму Алега Барысенку. Канкурэнцыю яму на выбарах можа скласці (пры ўмове регістрацыі) абласны каардынатор па стварэнні Партыі БХД Тамара Зайцева. Супрацоўнікі Адкрытага акцыянернага таварыства "Кераміка" аднадушна прагаласавалі за вылучэнне кандыдатам у дэпутаты Віцебскага абласнога Савету дэпутатаў па Гагарынскай выбарчай акрузе №46 Алена Падаляк – членна Савету Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, намесніка старшыні Віцебскага абласнога Савету дэпутатаў 25 скліканьня, дырэктара дзяржаўнай канцэртнай установ-

вые "Віцебская абласная філармонія". Калектыў ААТ "Кераміка" вылучыў таксама намесніка генеральнага дырэктара гэтага прадпрыемства па ідэалагічнай і кадравай працы Сяргея Жаголкіна кандыдатам у дэпутаты Віцебскага гарадзкога Савету дэпутатаў па Усходній выбарчай акрузе №1.

У адпаведнасьці з Каляндарным планам працэс вылуччэння прэтэндэнтаў – ад грамадзянаў шляхам збору подпісаў, палітычных партыяў і працоўных калектываў – працягненца да 15 сакавіка. Пасля прадастаўлення документаў у выбаркамы пачнеца праверка адпаведнасьці парадку вылуччэння кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў дэпутатаў патрабаваным Выбарчага кодэкса, у выніку якой стане вядома, хто з прэтэндэнтаў будзе зарэгістраваны ў якасьці кандыдатаў і працягне ўдзел у выбарчым марафоне.

**Збор подпісаў: з якімі
перашкодамі сутыкаюцца
ініцыятыўныя групы?**

Збор подпісаў за вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты праходзіць не паўсюль гладка. Сябры ініцыятыўных групаў, якія працуюць у розных рэгіёнах, часцей за ўсё сутыкаліся з забаронай на збор подпісаў у інтэрнатах навучальных установаў, якія знаходзяцца на тэрыторыях выбарчых акругаў, па якіх вылучаюцца іх кандыдаты. Падобныя факты на працягу тыдня былі зафіксаваны ў Віцебску, Марілёве, Гомелі, Салігорску.

Прэтэндэнт у кандыдаты ад БСДП(Г) Леанід Падбярэцкі ня змог патрапіць для збору подпісаў у інтарнат №1 Магілёўскага дзяржай-нага ўніверсітэту імя А. Кулішова. Выхавальніца інтарнату Вольга Дзеда-вец пракаментавала сваё нежаданьне пускаць яго тым, што збор подпісаў неабходна ўзгадніць з прарэктарами ўніверсітэту па выхаваўчай працы Уладзімірам Ясевым. За некалькі дзён Л. Падбярэцкаму давялося неаднара-зова размаўляць з кірауніцтвам наву-чальнай установы. У выніку 4 сакавіка у рэктараце прэтэндэнту ў кандыдаты паведамілі, што рэктар сп. Бандаэрэнка перадаў вырашашы пытанье юрыстыу ўніверсітэту. Як высьветлілася, юрист у сваю чаргу зьбіраўся даць Падбя-рэцкаму пісьмовы адказ праз два тыдні, то бок пасъля таго, як скончыцца збор подпісаў.

Не дазволілі зьбіраць подпісі і ў інтэрнаце №4 Гомельскага дзяржжаўнагауніверсітету імя Ф. Скарыны. З гэтай нагоды сябра ініцыятыўнай групы аднаго з мяркуемых кандыдатаў Андрэй Аксёнаў зьвярнуўся да прарэктора універсітetu Сяргея Ханеня. Па словах Аксёнава, Ханеня прапанаваў напісаць пісмовы зварот на імя рэктора універсітetu Аляксандра Рагачова, і па выніках звароту дачакацца адказу ў адпаведнасці з заканадаўствам. Адміністрацыя ВНУ, матывуючы адмову ў наведанні інтарнатаў з мэтай збору подпісай, спасыялася на пастановы аб унутраным распарадку ў

інтэрнатах, а таксама на тлумачэнныі Цэнтральнай камісіі да Выбарчага кодэксу.

У Салігорску сябры ініцыятыўнай групы незалежнага вылучэнца Аляксея Валабуева атрымалі копію рашэння Салігорскай раённай камісіі, якая прызнала законнай забарону на збор подпісаў у інтэрнаце Салігорскага горнахімічнага тэхнікуму. У раашэнні камісія спысалаецца на пастанову ЦВК, што абавязвае асобаў, якія зъбираюць подпісы, кіравацца правіламі ўнутранага распарадку ўстановаў. У правілах інтэрната горнахімічнага тэхнікуму, як паведамлі ў раённай камісіі, гаворыцца пра недапушчальнасць прысутнасці ў памяшканні інтэрнату любых асобаў, апрач жыхароў альбо іх бацькоў. Перадвыбары штаб Валабуева аблспак джвае раашэнне раённай камісіі ў Цэнтральную.

Інфармацыйны вакуум

Сярод акалічнасцяў, што ўскладняюць збор подпісаў, сябры ініцыятывных групаў і самі вылучэнцы ў кандыдаты называюць неналежнае інфармаванне насельніцтва пра прызначаныя выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў. Напрыклад, у Бабруйску да гэтага часу інфармацыйныя матэрыялы адсутнічаюць нават у памяшканнях тых наўчальных установаў і прадпрыемстваў, дзе будуть месцыца ўчастковыя камісіі і праходзіць гласаванне. Паведамленыі пра ход выбарчай кампаніі з'яўляюцца толькі ў газэце гарвыканкаму. Сябра мясцовай суполкі БСДП "Грамада" Андрэй Стасіловіч зазначыў, што калі зьбіраў за сябе подпісы, у яго склалася ўражанне, што пра выбары ведае ўсяго адсотку 10, калі на менш, з тых людзей, да якіх ён заходзіў. Міхаіл Кавалькоў, старшыня Свабоднага прафсаюзу Беларускага, адзначаючы недахоп неабходнай інфармацыі, выказаў меркаванье, што "людзі на ведаюць, і ім усё ройна". Паводле актыўіста, на заводзе ТДіА, дзе ён кіруе незалежным прафсаюзам, пра пачатак выбарчай кампаніі ведае хіба што галуны ідэолаг. Патэнцыйная кандыдатка сябра БХД Таісія Кабанчук наракае на тое, што падчас збору подпісаў даводзіцца губляць шмат часу на тое, каб тлумачыць жыхарам, што за выбары маюць адбыцца ў хуткім часе.

Не адчуваецца набліжэння выбараў і ў Баранавічах. Горад падзелены на 5 вялікіх мікрараёнаў, а інфармацыйныя плакаты аб tym, што 25 красавіка адбудуцца выбары, размешчаны ў невялікай колькасці толькі ў цэнтры гораду. Таксама адзначаецца слабая праца мясцовых дзяржаўных газеты "Наш край" па інфармаванні насельніцтва, якая друкуе толькі афіцыйныя матэрыялы, якія не выклікаюць цікавасці выбаршчыкаў.

Разам з тым у некаторых рэгіёнах дзяржвыданыні ўжо прыступілі да прыкрытай агітацыі за "патрэбных" кандыдатаў. Напрыклад, у Рагачове, паводле меркаваньня мясцо-

вай акtyвісткі парты "Справядлівського съєв" Людміла Кабылянець, улада ўжо вызначылася з будучымі дэпутатамі. "Апошнім часам у мясцовай дзяржаўнай газэце сталі часцей зъяўляцца артыкулы, якія кагонебудзь ухваляюць, – дзеліцца сваімі назіраннямі жанчына. – Вось гэтыея асобы, якіх хваліць газета, відавочна, і будуць кандыдатамі ад улады".

Варта адзначыць, што падобныя меркаваныні маюць пад сабой пэўныя падставы. "Мэтазгодна выкарыстоўваць усе магчымыя СМІ ў якасці трывуны для асобаў, што абраюцца на дзяржаўныя пасады, а таксама для стварэнняя палітычнай рэкламы". – падобныя рэкамендацыі для ідэолагаў з мэтай "ідэалагічнага забесьпячэння выбар-чай кампаній" з'явіліся ў некаторых рэгіёнах пасля таго, як намесніца кірауніка презідэнцкай адміністрацыі Натальля Пяткевіч падчас семінару ідэалагічных работнікаў Меншчынскага патлумачыла, што сучасныя ўмовы патрабуюць "новых, нефармальных падыходаў". Відавочна, мясцовыя байцы ідэалагічнага фронту аператыўна рэагуюць на заклікі і ўжо прыняліся выкарыстоўваць "сучасныя палітычныя тэхналогіі", узвеўшы "сваіх" на трывуны.

Ціск на ўдзельнікаў выбарчага працэсу

Улады на ўсіх узроўнях узмацнілі ціск на прадстаўнікоў дэмакратычных сілаў і сяброў ініцыятывных групай па зборы подпісаў за апазіцыйных кандыдатаў у дэпутаты, ціску падвяргаюцца і незалежныя нацыянальныя.

У Бабруйску адзначаеца ўзмацненые ціску на хрысьціянскіх дэмаракатаў. Бабруйчанку Ірыну Увараву, якая зьбіраеца браць удзел у выбарах у якасці кандыдата, вырашылі запалохаць з дапамогай судовага выкананіцы. Муж Ірыны быў саўладальнікам фірмы, але памёр паўгады таму. Жанчына вырашыла не прэтэндаваць на ўдзел у бізнесе, і зараз фірма належыць партнёрам памерлага мужа. Тым ня менш, з праверкамі пачалі прыходзіць менавіта да яе, а не да гаспадароў фірмы. Ірына расцэнъвае гэта як спробу ціснучы на яе.

Старшыню бабруйскай суполкі БСДП "Грамада" Юрыйя Грынявец-кага выклікалі ў КДБ – як "асобу, што ведае пра акалічнасыці, якія маюць значэнне для забесьпчэння нацыянальнай бяспекі". З ім размаўляў у супрацоўнік КДБ Аляксандр Харашкевіч, які ўжо доўгі час "съпецыялізуецца" па бабруйскіх апазіцыянерах. Як распавёў Ю. Грынявецкі, супрацоўніка КДБ цікавіла, навошта актывіст ездзіў у Літву (ён быў на сацыял-дэмакратычнай канферэнцыі ў Друскеніках), з кім там размаўляў і колькі грошай яму дали на выбары. Усю размову з бабруйскім сацыял-дэмакратам супрацоўнік КДБ запісваў, патлумачыўшы тым, што гэта "апытаньне". За адмову адказваць на пытанні ён пагражаяў Грынявецкаму штрафам.

"На нас аказваўся псіхалагічны ціск"

Працэс над палітвязнямі Мікалаем Аўтуховічам і Уладзімірам Асіпенкам, якія правялі ў турме больш за год, пачаўся 10 сакавіка ў Вярхоўным судзе Беларусі. У 9:45 на паседжанье суда, згодна са сьпісамі, пусьцілі 20 чалавек. У будынак Вярхоўнага суда прапускалі па пашпартах. Журналісты дамагаліся, каб ім таксама дазволілі прысутнічаць у зале. Судовы працэс пачаўся ў 10:15. Супрацоўніца Вярхоўнага суда паведаміла, што зала, разылічаная на 70 чалавек, запоўнена цалкам. Прыкладна 15 чалавек не змаглі патрапіць на судовы працэс. Ім паведамілі, што месцаў у судовай зале больш німа. Сярод іх вядомы палітык, былы намеснік міністра замежных спраў Андрэй Санынікай, праваабаронцы Алесь Бяляцкі і Валянцін Стэфановіч, ветэраны-афганцы і іншыя. Тыя, хто ня трапіў на працэс, адправіліся ў прыёмную Вярхоўнага суда пісаць скарту. А. Макаеў дамогся сустрэчы з намеснікам старшыні Вярхоўнага суда Канюком. Прадпрымальнік запатрабаваў, каб працэс праходзіў у большай па памеры зале. Канюк прызнаў, што проблема існуе.

На лаве падсудных 10 сакавіка знаходзіліся Мікалай Аўтуховіч, Уладзімір Асіпенка, а таксама Аляксандр Ларын і Міхаіл Казлоў, якія таксама праходзяць па гэтай справе. Паседжанье вядзе судзьдзя Аляксей Цячохін, прокурор – Сафараў. У самым пачатку судовага паседжанья ў зале забаранілі весьці відэа- і фотаздымку, паколькі супраць гэтага выказаўся адзін з падсудных – Аляксандр Ларын. Фотакарэспандэнтаў і здымачных груп выдалілі з залы.

Падчас судовага працэсу палітвязень Мікалай Аўтуховіч заявіў пра запалохваныні, псіхалагічны ціск на яго з боку следзства. Паводле словаў ваўкавыскага прадпрымальніка, Юрью Лявонаву і Уладзіміру Асіпенку прапаноўвалі даваць паказаныні супраць яго, узменіўшы свабоду. Так, Лявонаву,

Мікалай АЎТУХОВІЧ і Уладзімір АСІПЕНКА ў судзе.

паводле словаў Аўтуховіча, казалі, што калі ён ня дасьць паказаныня, то яго "закрыюць на вялікі тэрмін". А Асіпенку, калі дасьць паказаныні, адпусцяць на вясельле дачкі, сказаў Аўтуховіч.

Мікалай Аўтуховіч таксама заяўві, што па справе былі затрыманыя каля дзесятка чалавек, а азнямленыне з матэрыяламі следзства праходзіла ў нечалавечых умовах, пры тэмпературы 0 градусаў. Як заяўві палітвязень, нават адваты сядзеў у куртках. Аўтуховіч адзначыў, што падчас рассылдання гэтай справы ў турму трапілі больш за 10 чалавек. На ўсіх іх, паводле прадпрымальніка, аказваўся псіхалагічны ціск.

Падчас суда Аўтуховіч заявіў хадайніцтва, каб яму былі выдаць копіі матэрыялаў справы для дадатковага азнямлення. Таксама палітвязень запатрабаваў, каб працэс быў разгледжаны ў Менскім гарадзкім або Гарадзенскім

абласным судзе. Ён таксама падаў хадайніцтва запрасіць у якасці грамадзкіх абаронцаў Аляксандра Камароўскага і Алега Воўчака.

Было задаволена хадайніцтва Аўтуховіча аб дадатковым азнямленні з матэрыяламі справы, але што тычыцца капіявання матэрыялаў, то судзьдзя заяўві, што "па магчымасці". Хадайніцтва аб запрашэнні Аляксандра Камароўскага і Алега Воўчака ў якасці абаронцаў было адхілене. Судзьдзя заяўві, што абаронцы Аўтуховіча і Асіпенка дастаткова кваліфікаваныя адваты. Суд задаволіў хадайніцтва, каб падсудны даазнаёміцца з матэрыяламі справы. У судзе авбешчаны перапынак да 16-га сакавіка.

"Нарэшце, праз год, пачынаецца разгляд справы палітвязняў. У нас была надзея, што справу перададуць у Гарадзенскі або Менскі абласны суд. Вярхоўны суд разглядае справы толькі вышэйших службовых асобаў краіны або, калі ён вырашыў сам узяць справу для разгляду. Але мы ведаєм, што гэта была не ініцыятыва ВС, а пастанова генеральнага прокурора. Працэс у іншым судзе даваў бы магчымасць абскардзіць рашэнне. Рашэнне ж Вярхоўнага суда – канчатковое, і гэта ўшчамляе права ваўкавыскіх прадпрымальнікаў", – заяўві праваабаронца Алег Воўчак.

Нагадаем, што Мікалая Аўтуховіча і Уладзіміра Асіпенку арыштавалі ў Ваўкавыску 8 лютага 2009 году і больш за год утрымлівалі ў менскім съледчым ізаляторы. Іх абвінавачваюць ў падрыхтоўцы тэрракту супраць высокапастаўленых дзяржаўных чыноўнікаў і ў падпale дома міліцыянта. Сваёй віны Аўтуховіч і Асіпенка не признаюць і кажуць, што іх перасыльцаў за антыкарупцыйную дзейнасць.

У судовай зале.

Ператрусы – грубае парушэнне закону

БАЖ зьвярнулася да Генеральнага Прокурора РБ

Супрацоўнікі міліцыі 17 і 26 лютага нібыта на падставе расьцьледаваньня крымінальнай справы аб паклёпе правялі ператрусы ў журналістаў, сяброў ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў".

17 лютага супрацоўнікі міліцыі на чале з маёрам Ленінскага РУУС г. Менску Аляксандрам Чуем абшукали працоўнае месца намесыніцы рэдактара газеты "Народная воля" Марыны Коктыш і забралі сістэмны блок яе кампутара.

26 лютага некалькі супрацоўнікаў Савецкага РУУС г. Менску на чале са съледчым Камінскім правялі ператрусы у кватэрах шэф-рэдактара гэтага ж выданьня Святланы Калінкінай. У той жа дзень супрацоўнікі міліцыі спрабавалі трапіць з мэтай праўядзенія ператрусу ў кватэру журналісткі Ірыны Халіп.

Ператрусы праводзіліся ў сувязі з расьцьледаваньнем крымінальнай справы аб паклёпе ў дачыненіі да былога намесыніка, а зараз начальніка УКДБ па Гомельскай вобласці (арт. 188 КК) Івана Каржа.

Зьвяртаем Вашую ўвагу на тое, што статус пацярпелага па справах, распачатых па гэтым артыкуле, ня мае значэння, а ў адпаведнасці з арт. 22 Канстытуцыі РБ усе роўныя перад законам і маюць права без усялякай дыскрымінацыі на роўную абарону правоў і законных інтарэсаў.

Тым ня менш, ход расьцьледаваньня гэтай справы, удзел у съледчых мерапрыемствах супрацоўнікаў адразу некалькіх УУС Гомельскай вобласці і Менску, санкцыянаваныне

Ператрус у рэдакцыі "Народной воли".

іх прокурорам без відавочнай на тое прычыны нараджае сумнёў альбо ў выкананыні згаданай нормы Асноўнага закона, альбо ў адпаведнасці дэклараваных мэтай ператрусаў реальным.

Ператрусы 17 і 26 лютага нагадалі падзеі двухгадовай дауніні, калі ператрусы – таксама з нагоды расьцьледаваньня крымінальнай справы аб паклёпе і знявазе, але Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, – адбыліся ў кватэрах журналістаў па ўсёй Беларусі.

Які цяпер, тады ў пастановах на ператрусы не прыводзіліся нікіх канкрэтных падставаў, акрамя спасылкі на тое, што ў месцах ператрусаў нібыта "можуть знаходзіцца прадметы, якія могуць мець значэнне для справы". Як і цяпер, асобы, у якіх праводзіліся ператрусы, не зьяўляліся падзраванымі альбо абвінавачанымі па справе. Як і цяпер, у грамадзкасці былі ўсе падставы меркаваць, што сапраўднай мэ-

тай ператрусаў зьяўляецца перашкода журнالісцкай дзейнасці і запалхаванье журналістаў.

У сваім звароце на Ваша імя 01. 04. 2008 г. ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў" зьвяртала ўвагу, што ператрусы ў кватэрах журналістаў і іншых памяшканьнях ня мелі пад сабой законных і дастатковых падставаў. Праз пайгода нашыя высновы пацьвердзіліся, і адбранае абсталяваньне было журналістам вернута. Тым ня менш, ні кампенсацыі, ні словаў выбачэнья журналісты не атрымалі.

Лічым, што ператрусы на працоўным месцы М. Коктыш і ў кватэры С. Калінкінай таксама ня мелі пад сабой дастатковых прававых падставаў, і расцэнваем іх як грубае ўмяшальництва ў свабоду журналісцкай дзейнасці. Падобныя дзеяньні, як паказвае досьвед 2008 году, самым негатыўным чынам адбіваюцца на іміджы Рэспублікі Беларусь.

Падчас ператрусаў у М. Коктыш і С. Калінкінай былі адбраныя прадметы, якія неабходныя ім для ажыццяціўлення прафесійнай дзейнасці. Заклікаем Вас неадкладна прыняць меры па вяртаньні адбранай маёмастці.

Настойваём таксама на прыняцьці мераў прокурорскага рэагаваньня для аднаўлення законнасці, абароны паштучных правоў і законных інтарэсаў журналістаў, а значыць – і свабоды слова ў Рэспубліцы Беларусь.

Праўленыня ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў"
Старшыня Жана Літвіна

Ці ўліцаць улады прапановы АБСЕ?

Офіс Прадстаўніка па свабодзе СМИ АБСЕ падрыхтаваў эксыпертызу прэзідэнцкага ўказу аб рэгуляваньні Інтэрнэту. Документ ужо накіраваны беларускім уладам. У ім пералічаныя як станоўчыя, так і адмоўныя моманты ўказу з пункту гледжаньня міжнародных экспертаў у галіне свабоды выказваньня. Пра гэта гаворыцца ў Рэгулярнай справаздачы, якую Прадстаўнік па свабодзе СМИ АБСЕ Міклаш Харащі падрыхтаваў для Постояннай Рады Арганізацыі па бяспечы і супрацоўніцтве ў Еўропе. Справаздача прадстаўлена 4 сакавіка.

Паводле аналізу экспертаў АБСЕ, указ прэзідэнта Беларусі №60 "Аб заходах па ўдасканаленіні выкарыстаньня нацыянальнага сегмента сеткі Інтэрнэт", падпісаны 1 лютага 2010 году, утрымлівае шэраг станоўчых момантаў, у прыватнасці: інфармацыя аб органах улады і іншых дзяржаўных установах будзе больш даступна грамадзянам (у тым ліку журналістам), паколькі палажэнны ўказу прадугледжваюць адказнасць гэтых установаў за размешчэнне інфармацыі пра сваю дзейнасць на іх сайтах; аўтарскае

права ў Інтэрнэце будзе абароненае; правайдэры інтэрнэт-паслугаў будуць праходзіць дзяржаўную рэгістрацыю паводле залежнасці прамыненія на тое, што ў месцах ператрусаў нібыта "можуть знаходзіцца прадметы, якія могуць мець значэнне для справы". Як і цяпер, асобы, у якіх праводзіліся ператрусы, не зьяўляліся падзраванымі альбо абвінавачанымі па справе. Як і цяпер, у грамадзкасці былі ўсе падставы меркаваць, што сапраўднай мэ-

на распаўсюд забароненай інфармацыі;

– растлумачыць сферы адказнасці правайдэраў інтэрнэт-паслугаў у выпадку немагчымасці выкананьня загаду адпаведнага органу па выпраўленыні парушэнняў ці перапыненіні аказаньня інтэрнэт-паслугаў;

– разгледзець магчымасць патрабаваньня да органаў улады і іншых дзяржаўных установаў публікацію інфармацыю ня толькі аб іх дзейнасці, але і аб выніках гэтай дзейнасці;

– адмініструюць патрабаваньне ўключыць гіперспасылкі на першакрыніцу інфармацыі ў матэрыялах СМИ, якія распаўсюджваюцца праз Інтэрнэт.

"Я спадзяюся, што гэтыя прапановы будуць улічаныя пры далейшай распрацоўцы заканадаўства, якое тычыцца Інтэрнэту ў Беларусі,

– адзначыў Міклаш Харащі. – Мой офіс працягне дапамагаць Беларусі ў рэфармаваньні заканадаўства аб сродках масавай інфармацыі. Мы гатовыя разам з беларускімі ўладамі арганізаваць круглы стол па пытањнях заканадаўства ў галіне Інтэрнэт".

Прэс-служба "БАЖ"

Яны будуць ведаць усё...

Сыпецслужбы атрымалі доступ да абаненцкіх базаў аператараў сувязі

Парадак узаемадзеяньня аператараў электрасувязі з сілавымі структурамі зацверджаны ўказам А. Лукашэнкі № 129 ад 3 сакавіка 2010 года. Паводле гэтага ўказу КДБ Беларусі і Аперату́на-аналітычны цэнтр пры А. Лукашэнку (ААЦ) атрымалі поўны доступ у рэжыме онлайн да абаненцкіх базаў беларускіх аператараў сувязі. Гаворка ідзе не пра заканадаўчую легалізацыю практыкі зваротаў праваахоўных органаў да аператараў сувязі па дапамогу, якая дзеянічала ў Беларусі дэ-факта, а пра ўкараненность КДБ і ААЦ у дзеянасьць аператараў сувязі праз усталяваныне съпецыяльнага абсталівання.

Згодна з дакументам аператар сувязі за кошт уласных сродкаў ажыццяўляе набыццё, усталяваныне, тэхнічнае абслугоўваныне і рамонт тэхнічных сродкаў для забесьпячэння аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў (САВМ), абарону звестак пра тэктыку правядзення аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў, амежаваныне кола асобы, якая прызначаюцца да ўсталявання, тэхнічнага абслугоўвання і рамонту САВМ, працы па рэалізацыі тэхнічных патрабаванняў да САВМ на сетцы электрасувязі, набыццё і эксплуатацыю каналаў тваральнага абсталівання, размешчанага на аб'ектах

электрасувязі, для арганізацыі каналаў сувязі з аддаленымі пунктамі кіравання САВМ.

Новыя ўдзельнікі рынку сувязі пасыль атрыманыя ліцэнзіі на аказынне паслугаў электрасувязі абвязаныя ў месячны тэрмін пісьмова паведаміць пра гэта ў КДБ і ААЦ і на працягу 3-х месяцаў пасыль атрыманыя апавяшчэння ад органаў "дзяржвыведкі" распрацаваць план укаранення САВМ на сваім прадпрыемстве. У выпадку набыцця аператарамі сувязі новага абсталівання, ім давядзенца далучыць да гэтага абсталівання сродкі САВМ.

Згодна з дакументам аператар сувязі абвязаны забясьпечваць КДБ і ААЦ бязвыплатны кругласуткавы аддалены доступ да базаў дадзеных аб абанентах. Інфармацыя пра ўсе аказыненія абанентам паслугі электрасувязі перадаецца съпецслужбам у рэжыме рэалінга часу. Крыху падсаладзіць гэту пілюлю можа толькі патрабаваныне аўтаматычна рэгістраваць звароты да базаў дадзеных пра аказыненія паслугі і захоўваць гэту інфармацыю на працягу 5 гадоў.

Базы дадзеных аб абанентах паводле дакументу павінны ўтрымліваць наступную інфармацыю:

аб фізічных асобах – абаненцкі нумар, прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес абанента ці адрес усталявання канцавой абаненцкай прылады (тэрміналу), абаненцкія нумары, дадзенія, якія дазваляюць вызначыць (ідэнтыфікацыя) абанента ці яго канцавую прыладу (тэрмінал), а для абанентаў сеткі сотовай рухомай электрасувязі – таксама рэквізіты дакументу, што засведчваюць асобу (яго назыву, серию, нумар, дату выдачы і назыву дзяржайнага органу, які выдаў дакумент);

аб юрыдычных асобах – назыву (фірмовую назыву) юрыдычнай асобы, яе юрыдычны адрас, адрес усталявання канцавой абаненцкай прылады (тэрміналу), абаненцкія нумары, дадзенія, якія дазваляюць вызначыць (ідэнтыфікацыя) абанента ці яго канцавую прыладу (тэрмінал);

агульныя звесткі аб паслугах электрасувязі, актываваных абанентам.

Для поўнага шчасця ці заспакаенія шэрагу высокапастаўленых чыноўнікаў засталося толькі прынесьці указ, які абавязвае кожнага беларуса за ўласныя гроши набыць і ўсталяваць у кватэры (доме) вэбкамеры, уключаць ці выключачы, якія будзе дазволена толькі супрацоўнікам КДБ ці ААЦ, каб ператварыць усю краіну ў 24-х гадзіннае рэаліці-шоў.

Асамблея НДА: трэцяя спроба зарэгістраваць не ўдалася

Міністэрства юстыцыі ў трэці раз адмовіла "Асамблей няўрадавых дэмакратычных аўяднаньняў" у рэгістрацыі. Чыноўнікі з Міністэрства вырашылі не арыгінальніцаць, паўтарыўшы тыя самыя, што і ў мінулы раз, прычыны адмовы. Пра гэта паведаміла прэсавая служба Асамблей НДА.

Кіраўнік Рабочай групы Асамблей НДА Сяргей Мацкевіч не дачакаўся адказу з Міністэрства юстыцыі па пошце. Каб убачыць дакумент, прадстаўніку асацыяцыі грамадзкіх аўяднаньняў давялося самому ісъці забіраць адказ.

Падставы для нерэгістрацыі Асамблей НДА амаль аналагічныя папярэднім. Па-першае, як і раней, Міністэрства лічыць, што "ўмовы аб агульнасці статутных мэтаў, задачаў і прадмету дзеянасьці грамадзкіх аўяднаньняў, якія ўваходзяць у склад АКГА "Асамблей НДА", ня выкананыя". Па-другое, органу рэгістрацыі падаецца, што "маніторынг, аналіз і аценка дзеянасьці грамадзкіх аўяднаньняў наогул не адпавядае вызначанай мэце" Асамблей НДА. Па-трэцяе, назва АКГА "Асамблей НДА", паводле чыноўнікаў, "ня ўтрымлівае ўказаныя на прадмет дзеянасьці яе члену".

Юрист Асамблей НДА Юры Чавусай сцвярджае, што нічога істотна новага ў адказе Міністру няма: "орган рэгістрацыі сцвярджае, што паколькі арганізацыі-заснавальнікі маюць розныя мэты і задачы, то ў іх няма права на стварэнне агульнага саюзу". Паводле меркавання міністэрства, аўяднаніца ў асацыяцыю могуць толькі тыя грамадзкія аўяднанні, якія маюць тоесныя мэты і задачы. Гэта падстава для адмовы ў рэгістрацыі таксама фігуравала і пры ранейшых спробах рэгістрацыі Асамблей. Яна не грунтуюцца на законе і супяречыць беларускай практыцы стварэння саюзаў і асацыяцый".

Кіраўнік Рабочай групы Асамблей Сяргей Мацкевіч падкрэслівае, што гэтым разам Міністэрства не хаваючыся, выразна і некалькі разоў падкрэсліў сваю пазіцыю: "Дэмакратычным арганізацыям аўяднаніца ў асацыяці неельга. Атрымліваецца, мы пазбаўленыя такога права ў Беларусі".

Сяргей Мацкевіч заявіў, што ў бліжэйшыя планы Асамблей ўваходзіць абскарджаныне рашэння Міністэрства аб нерэгістрацыі асацыяці ў судзе.

Сяргей МАЦКЕВІЧ

Нагадаем, што Асамблея НДА спрабавала зарэгістравацца тройчы. Так, яшчэ ў 2002 годзе рэгістравальны орган атрымаў пакет дакументаў ад Асамблей НДА. Для вынясеньня адмоўнага рашэння ў справе рэгістрацыі Асамблей Міністру спатрэбілася паўтары гады. У 2009 годзе Асамблея два разы падавала дакументы на рэгістрацыю, але, на жаль, безвынікова.